

Barns lek i det fysiske utemiljøet i barnehagen

Hvordan kan barnehagens utemiljø bidra til å stimulere fireåringens lek?

Ragnhild Sørgård Lid
[kandidatnummer:1108]

Bacheloroppgave
[BNBAC3900]

Trondheim, Mai 2020

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innhold

Innledning.....	2
Bakgrunn for valg av tema	2
Problemstilling.....	2
Presentasjon av oppgaven	3
Teori.....	4
Lek	4
De eldste barnas lek	6
Barnehagens utemiljø	7
Seven C's – syv kriterier for gode utemiljø.....	8
Landskapskarakterer relatert til lek og fysisk aktivitet.....	9
Affordances	10
Metode.....	12
Valg av metode.....	12
Planlegging av datasamling og adgang til felten	13
Valg av informanter.....	13
Beskrivelse av barnehagene.....	14
Gjennomføring av datainnsamling	15
Analyse av datamaterialet.....	16
Metodekritikk.....	17
Ethiske retningslinjer.....	18
Drøfting av datamaterialet.....	20
<i>Lek med faste objekter</i>	20
<i>Lek på åpne flater</i>	22
<i>Lek i område med vegetasjon</i>	24
Avsluttende kommentar	26
Litteraturliste.....	27
Vedlegg.....	29
Vedlegg nummer 1	29
Vedlegg nummer 2	30
Vedlegg nummer 3	31
Vedlegg nummer 4	33
Vedlegg nummer 5	36
Vedlegg nummer 6	39

Innledning

Bakgrunn for valg av tema

Gjennom praksis og jobb har jeg fått erfart en rekke forskjellige barnehager, med forskjellig fokus, oppbygning og størrelse. Med denne erfaringen dannet jeg meg et bilde av at barn i barnehager med friluftslivfokus, der utemiljøet var preget av naturlige elementer som skog og busker, hadde en litt annen lek enn barn i mer tradisjonelle barnehager. Jeg hadde et inntrykk av at barna i friluftslivbarnehager lekte mindre med de fastmonterte lekinstallasjonene og var mer opptatt av å skape egne fantasileker med løsmaterialer de fant. Denne oppfatningen fikk jeg også bekreftet da jeg leste en forskningsartikkel av Trond Løge Hagen der han hadde forsket på hvilken innvirkning barnehagens fysiske utemiljø hadde på barns lek og de ansattes pedagogiske praksis i utemiljøet (2015). Der skriver han: «Lekeapparater er ikke alltid barns førstevalg i utelek. Denne undersøkelsen viser at barn foretrekker varierte og uforutsigbare lekemiljø hvor de kan skape sin egen fantasilek med bruk av pinner, steiner og andre tilgjengelig løsmaterialer» (Hagen, 2015).

I rammeplanen legges det også vekt på lek i barnehagens utemiljø. Der står det blant annet at barn skal inkluderes i leken ut fra deres forutsetninger og at barnehagen skal inspirere og gi rom for ulike leker ute (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 49 og s. 20).

I veilederen fra kunnskapsdepartementet for utforming av barnehagens utemiljøer skriver de: «Norske og svenske studier viser at naturområder og naturlige områder betyr mye for barns lek og utvikling. I barnehager med mye plass og stor variasjon i terreng og vegetasjon, leker barna flere fantasileker, tempoet blir roligere, konfliktene færre og den motoriske utviklingen er bedre enn i barnehager med liten plass, lite natur og få utfoldelsesmuligheter for lek» (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 18).

Problemstilling

Med dette som utgangspunkt kom jeg frem til problemstillingen:

Hvordan kan barnehagens utemiljø bidra til å stimulere fireåringens lek?

Jeg har på forhånd en tanke om at en barnehage med mer naturlige områder kommer til å ha en større variasjon av lek og barn som leker mer fantasileker. For å finne ut av dette vil jeg gjennom observasjon se på to ulike barnehager, en med et mer naturligt utemiljø og en barnehage med et mer oppbygd og lekeplass likt utemiljø, for å se om ulikt utemiljø stimulerer til ulike typer lek. Jeg har valgt å fokusere på fireåringene i barnehagen i denne

oppgaven. Dette gjorde jeg fordi fireåringene har kommet så langt i utviklingen at de leker de fleste lekene, og de blir ikke hindret motorisk av at de må ha på seg vinterklær ute. Jeg valgte å ikke observere skolestarterne da de har vært i barnehagen så lenge at de kanskje er litt lei av uteområdet i barnehagen.

Presentasjon av oppgaven

Denne oppgaven vil starte med å gå gjennom de teoretiske perspektivene som kommer til å bli brukt gjennom drøftingen av oppgaven. Teoridelen er delt inn i fire underoverskrifter, «Lek», «barnehagens utemiljø», «Landskapskarakterer relatert til lek og fysisk aktivitet» og «Affordances». Videre vil metoden fra dette prosjektet presenteres, valg av metode, hvordan gjennomføringen av datamaterialet ble planlagt og valg av informanter. Deretter er gjennomføringen av datainnsamlingen beskrevet og analysearbeidet. Videre skriver jeg kritikk av min metode og til slutt etiske hensyn rundt metoden som ble brukte. Datamaterialet vil bli brukt som grunnlag for drøfting ut fra relevant teori før det til slutt kommer en avsluttende kommentar.

Teori

Lek

I denne oppgaven har barns lek blitt observert, det vil derfor være naturlig å definere dette begrepet i tillegg til å beskrive de ulike typene lek som går igjen i denne bacheloroppgaven. Det vil også legges fokus på hva som kjennetegner barns lek i slutten av barnehagealderen da det var fireåringene som ble observert.

I rammeplanen for barnehager står det at leken skal ha en sentral plass i barnehagen og at en skal anerkjenne lekens egenverdi (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Videre står det: «Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek – alene og sammen med andre» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Vi ser av dette at leken skal ha en fremtredende plass i barnehagen.

Öhman beskriver lek som et tre med mange grener. Dette treet er delt inn i treetts røtter, stamme og grener. Røttene er i denne metaforen kulturens vugge, mange mener at all kulturen fødes og utvikles gjennom lek (Öhman, 2012, s. 72). Treetts stamme er de karakteristiske trekkene ved lek, det som gjør lek til lek. Disse karakteristiske trekkene er at leken oppleves som spontan og frivillig, morsom, krever aktivt engasjement, det er ingen tydelige mål i leken, leken er styrt av en indre motivasjon og at leken gir en følelse av indre kontroll (Öhman, 2012, s. 76).

Lillemyr (2011, s. 41) hevder at lek ikke kan defineres klart og tydelig, da leken er for kompleks og mangfoldig. Han har likevel trukket frem sider ved leken som er tydelige når barn leker. Han skriver: «Lek er en allsidig aktivitet, og den er viktig for barnet. Lek engasjerer og motiverer barnet på en fullstendig og indrestyrt måte og vil derfor være av sentral betydning for både læring og sosialisering. For barn er leken «på liksom», et fristed for oppfinnsomhet og det som er moro» (Lillemyr, 2011, s. 41). Videre skriver Lillemyr at leken er et fristed for barna, da de ikke er redd for å bli vurdert etter hvordan de oppfører seg, de kan dra nytte av det de kan og sine egne forutsetninger. Barna vil også ha kontroll over det de leker og hvordan leken skal være (Lillemyr, 2011, s. 41). Her kan vi se stor sammenheng mellom de karakteristiske sidene ved lek som Öhman trekker frem.

I metaforen til Öhman er greinene på treet de forskjellige lekmønstrene som finnes. Öhman skriver at leken blir delt inn i fire ulike kategorier: bevegelseslek, sosial lek, konstruksjonslek

og rollelek (Öhman, 2012, s. 78). Det er blitt lagt vekt på tre av disse, da det er disse som er relevant for oppgaven.

Rollelek

Rollelek kan gå under flere navn, som symbollek, «late-som-lek», sosiodramatisk lek eller sosial fantasilek (Öhman, 2012, s. 121). Videre i denne oppgaven kommer all lek som kommer inn under denne typen lek til å kalles rollelek. Öhman skriver dette om rollelek: «Å leke rollelek innebærer å gjøre transformasjoner, det vil si forandringer i leken» (Öhman, 2012, s. 121). Barna lever seg inn i en rolle, og leken er på licksom og fantasien spiller en sentral rolle (Haugen, 2015, s. 106). Barn transformerer seg selv, hvor de er eller det de leker med til noe helt annet. De kan late som at de er politi og tyv, da transformerer de seg selv til noen andre, lekehuset kan bli gjort om til en politistasjon med fengsel og pinnene de har funnet på bakken har blitt til pistoler og sverd.

Bevegelseslek/fysisk lek

Bevegelseslek kan bli kalt flere ting, blant annet fysisk lek, boltrelek og grovmotorisk lek (Öhman, 2012, s. 78). I denne teksten kommer denne typen lek til å bli kaldt bevegelseslek. Storli (2014) beskriver bevegelseslek på denne måten: «I bevegelseslek er det barns naturlige kroppslige utfoldelser som er i fokus, og hvordan barn gjennom denne typen lek lærer å bruke kroppen sin hensiktsmessig i forhold til omgivelsene (fysisk og motorisk utvikling) (s. 81). I dette inngår leker som å løpe, jage og bli jaktet, huske, hoppe, klatre og andre fysiske ting der barna bruker kroppen i samspill med omgivelsene rundt dem. En slik beskrivelse av bevegelseslek eller fysisk lek kan vi finne hos Håberg m.fl (2019), der står det: «Mye av barns lek består av å løpe rundt, klatre på noe, skli ned ei sklie, huske, hoppe av huska og gjøre andre fysiske ting. Det å bruke kroppen til noe som er spennende og utfordrende, er for de fleste barn morsomt». Bevegelseslek er en vilter lek der bevegelse og bruk av grovmotorikken er det sentrale (Lillemyr, 2011, s. 43).

Konstruksjonslek

Konstruksjonslek er som navnet tilsier, en lek der barna konstruerer noe. Barna bruker ulike materialer for å bygge noe de kan bruke inn i leken. De kan lage hytter i skogen som de kan leke i, eller enda mindre senarioer som en garasje de kan parkere bilene i. Öhman skriver at barna kan konstruere lekscenarier med alt fra ting som er ustrukturert, noe som ikke har en tenkt funksjon, men også ting som har en realistisk konstruksjon som biler og dukkehus (Öhman, 2012, s. 89 & Haugen, 2015, s. 106). I følge Haugen (2015, s. 106) er denne type lek

mest fremtredende hos de eldre barna i barnehagen. Videre skriver han at denne type lek kan få en karakter som kan minne om «arbeid».

Selv om dette er noen av lekmønstrene som barn leker, skriver Öhman at de er teoretiske konstruksjoner. Barn leker ikke bare ett og ett lekmønster om gangen, men de blander forskjellige mønster sammen inn i en lek (Öhman, 2012, s. 79). De kan starte med en konstruksjonslek der de bygger en hytte, som igjen fører til en rollelek der de leker familie med mor, far og barn og kanskje til og med en hund de må springe og jage etter fordi den har stukket av. Da er alle lekene representert i en og samme lek, noe som ikke er uvanlig å se i barns lek.

De eldste barnas lek

Det er vanskelig å si akkurat hvilke typer lek som kjennetegner de eldste barns lek, dette er fordi barna leker ut fra egne interesser som igjen kan variere fra kjønn til kjønn, og hvilken legning en har. Öhman skriver at barn leker de samme lekene uavhengig av alder, men hva som interesserer barna og hvordan de uttrykker seg vil variere. I en tabell Haugen viser til ser vi noen vanlige leker og hvordan de utvikler seg hos barn. Der ser vi at rollelek, konstruksjonslek og regelleker er noen av lekene barn i fireårsalderen leker. (Haugen, 2015, s. 105). I en tidlig alder vil barns lek være utenfrastyrt, mens i senere barnehagealder blir leken mer innenfrastyrt (Öhman, 2012, s. 78). Det som menes med utenfrastyrt er at barna leker med det som er foran dem, barnet kan leke med dukker hvis det er det som ligger foran dem, men det vil ikke nødvendigvis skje om dukka ikke ligger tilgjengelig. I senere barnehagealder går leken fra å være utenfrastyrt til innenfrastyrt, barnet trenger ikke lenger inspirasjon fra tingene rundt seg for å starte en lek, men heller bestemme seg for at de har lyst å leke en bestemt lek, som for eksempel med dukker.

Barn i barnehagen er under stor utvikling, ikke bare mentalt men også fysisk, den motoriske utviklingen i barnehagen er stor, og vil påvirke hvordan barn leker. Etter hvert som barn behersker nye motoriske ferdigheter kan en også tenke seg at barna vil leke annerledes. Moser og Storli har (2016) laget en tabell som viser oversikten over utvalgte utviklingstrekk for grov- og finmotorikk og balanse i alderen 1-6 år. Her skriver de blant annet at et barn på fire år vil ha en fullutviklet løpebevegelse, begynnende hinkehopp, stupe kråke, sykle med støttehjul, kaste mot blink, ta imot ball mot kroppen sikrere og kunne balansere på et bein i tre

til fem sekunder (Moser & Storli, 2016, s. 119). Selv om dette er de utviklingstrekkene en fireåring i gjennomsnitt har vil utviklingen være veldig individuell. Noen vil ha kommet lenger i sin motoriske utvikling, mens andre ikke har kommet til dette stadiet helt enda. Denne utviklingen blir også beskrevet av kunnskapsdepartementet i *Veileder for utforming av barnehagens utemiljø* (2006).

Öhman skriver også at den motoriske utviklingen har innvirkning på hvordan barn leker. Hun skriver: «Å balansere på grensen av det de klarer, klatre høyt, springe fort, jage og jages, hoppe tau, huske, åle, ta fart i husken og stupe kråke er lystbetont» (Öhman, 2012, s. 90). Etter hvert som barn mestrer nye motoriske utfordringer, vil dette prege leken da det er dette barna syns er gøy og det kan være spennende å utfordre seg selv og kjenne på mestringsfølelse. Videre viser Öhman til Stuart Brown som skriver at leken i den senere barndommen blir mer dristig, barna vil lekebryte, det er mer idrett og regelleker og risikofylt lek er mer vanlig (Öhman, 2012, s. 90). Med risikofylt lek menes en lek som er spennende og utfordrende, der det er en risiko for fysiske skader og usikkerhet hos barna. Det at barna balanserer på grensen mellom å ha kontroll og spenningen om en klarer det eller ikke, er det som gjør en slik aktivitet så gøy (Sandseter, 2014, s. 15).

Barnehagens utemiljø

Kunnskapsdepartementet har fastsatt en veiledende norm for hvor stort utemiljøet i barnehagen skal være. Den veiledende normen sier at utemiljøet i en barnehage bør være 24 kvadratmeter per barn under tre år og 33 kvadratmeter per barn over tre år (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 7). Utenom dette er det ikke noen regler eller norm for hva utemiljøet i barnehagen skal inneholde, men de fleste barnehager har standardiserte apparater som for eksempel sklier, sandkasser og husker. Hagen (2015) skriver at utemiljøet i barnehagen har større arealet og større variasjonsmuligheter enn det innemiljøet har. Barna får mer plass til å skape egne rom som passer til den leken de vil skape. Det vil også være større plass for barna å utfolde seg i mer bevegelseslek i utemiljøet.

Storli og Bagøien beskrevet et godt lekemiljø der de legger vekt på to begrep, kompleksitet og fleksibilitet (Storli & Bagøien, 2013, s. 14). Med kompleksitet mener Storli og Bagøien i all hovedsak at det skal være store variasjonsmuligheter for barn når de leker. Videre skriver de: «Sett i forbindelse med fysisk aktiv lek handler det om at barna naturlig må kunne finne utfordringer i miljøet som stimulerer alle de grunnleggende bevegelsene våre, som å gå, løpe,

hoppe, krype, krabbe, åle, klatre m.m.» (Storli & Bagøien, 2013, s. 14). Barna skal altså få mulighet til å bruke kroppen på alle mulige måter i utemiljøet, og utemiljøet må invitere barna til å gjøre dette.

Utemiljøet må kunne brukes på mange mulige måter, men barna må også få tilgang til materialer de kan bruke i leken. Storli og Bagøien sier: «Fleksibilitet i forbindelse med er lekeområde handler først og fremst om at det lekematerialet som er tilgjengelig for barn til å bruke i leken, kan brukes på mange forskjellige måter og gjerne på mange forskjellige steder. Det betyr at funksjonen til lekematerialet avgjør hvor fleksibel den vil være i lek» (Storli & Bagøien, 2013, s. 14). En kasse kan være et eksempel på et materiale med god fleksibilitet, da den kan bli brukt på mange forskjellige måter. En kan sette flere kasser oppå hverandre og bygge et hus, barna kan transformere den til en bil eller en seng. En kan bruke dem som bord og benker, dette er bare noen av måtene en kan bruke en kasse på i lek.

Seven C's – syv kriterier for gode utemiljø

Seven C's er basert på studien *Outside Criteria* ledet av Susan Herrington med Chandra Lesmeister, Jamie Nicholls, Kate Stefiuk og Alison Maddaugh. Dette var en fem år lang studie som resulterte i syv kriterier for et godt utemiljø som de kalte Seven C's. Herrington skriver i en artikkel i tidsskriftet *Landscape Research* at Seven C's er en guide for hvordan en skal legge til rette for et godt utemiljø som støtter utviklingen til små barn og integrerer de unike kvalitetene til lek i utemiljøet (Herrington, 2006, s. 1). Seven C's står for *Character, Context, Connectivity, Change, Chance, Clarity* og *Challenge*.

Det første kriteriet, Character, refererer til karakteren i utemiljøet, Herrington skriver at utemiljøet har sin helt egen karakter til forskjell fra innerrommet. Karakteren ved det utendørs rommet gir flere muligheter for barnet, det er færre restriksjoner, gir større bevegelsesfrihet og de kan bruke utestemme. Utemiljøet er også mer dynamisk da det endrer seg gjennom årstidene (Herrington, 2006, s. 15).

Det andre kriteriet, Context, refererer til utelekeområdet og det større landskapet som omgir barnehagen, og hvordan de samspiller med hverandre (Herrington, 2006, s. 21). I det tredje punktet trekkes Connectivity, sammenheng og tilkobling, inn. Med det menes hvordan de ulike elementene i utemiljøet «snakker sammen», et utendørs lekeområde består av en rekke individuelle soner og dette kriteriet ser på hvordan disse samhandler med hverandre med for eksempel stier og veier (Herrington, 2006, s. 25)

Deretter trekkes variasjon og endring (Change) i utemiljøet frem og viktigheten av at barna skal kunne ha tilgang til en rekke ulike miljøer. Barna liker å ha muligheten til å gjemme seg litt bort i mindre grupper, men utemiljøet skal også gi mulighetene for at store barnegrupper kan leke sammen. Det er også viktig at materialene i uteområdet endrer seg over tid, slik som trær og busker (Herrington, 2006, s. 27). I sammenheng med dette kan en også se på kriteriet nummer fem som er mulighet/fleksibilitet (Chance). Det er viktig at utemiljøet har flere muligheter og er fleksibelt, slik at barna skal kunne være kreative og endre uteområdet. Barn skal ha muligheten til å ha medvirkning til å kunne endre uteområdet til sine ønsker, da ingen barnegruppe vil være lik og ha de samme ønskene. Ikke alt areal bør være definert og opparbeidet, det bør også være mulighet for barna å utforske og oppdage nye spennende ting på uteområdet. (Herrington, 2006, s. 31)

Det er viktig med store åpne områder som stimulerer til leker som trenger større flater, som sisten, ballspill og jage/fange leker. Tydelige inn- og utgangspunkter fra lekeapparater og stier vil bidra til å få en følelse av klarhet når barna skal navigere i utemiljøet (Herrington, 2006, s. 33). Dette er det sjette kriteriet til Herrington, klarhet/tydelighet (Clarity).

Det siste kriteriet Herrington viser til er Challenge, utfordring. Utemiljøet må gi alle barn utfordringer ut fra egne forutsetninger. Forskning viser at barn som får nok utfordringer i utemiljøet mobber mindre, det vil også gi barna mulighet til å utforske seg selv og sitt eget potensial om de hele tiden har noe å strekke seg etter. Forskningen til Herrington viser at det er lett å gradere forskjellige aktiviteter til flere vanskelighetsgrader og gjør det mulig for hvert enkelt barn å finne det optimale nivået av utfordring til seg selv (Herrington, 2006, s. 35). Inn i dette kriteriet kan vi også se på risikolek, da det i all hovedsak går ut på å utfordre seg selv og mestre nye oppgaver. Sandseter skriver at barn trenger å teste egne grenser og mestre nye oppgaver da dette vil utvikle barna til å kunne bli rustet til å mestre samfunnet en lever i (Sandseter, 2014, s. 16).

Landskapskarakterer relatert til lek og fysisk aktivitet

Fjørtoft har utviklet en modell som illustrerer hvordan ulike landskapselementer gir muligheter for ulike typer av lek og fysisk aktivitet (Fjørtoft, 2017, s. 189).

Landskapskarakterer relatert til lek og fysisk aktivitet		
Landskap Vegetasjon	Karakterer	Aktiviteter
Trær	Bartrær, løvtrær, alle typer trær	Klatring, konstruksjonslek, hyttebygging, lek med løse deler
Busker	Åpen, glissent, tett	Gjemsel, hyttebygging, fantasi- og rollelek, lek med løse materialer

Enger, åpne flater	Åpen, flate	Løpelek, fangelek, skilek, lek med snø.
Topografi		
Helning	Under 30 grader med løsmasse	Skli, rulle, krabbe, klyve, skilek
Kupert	Skrenter, steiner, berg	Klatring, buldring

Tabell 10.2, Sammenheng mellom landskapselementer og bevegelseslek (Fjørtoft, 2017, s. 191).

I tabellen over kan vi se at Sageie og Fjørtoft har sett på landskapets egenskaper, slik som topografi og vegetasjon. Fjørtoft har selv definert vegetasjon og topografi på denne måte: «Topografien kan være flat, skrånende eller kupert med bakker, dumper og kuler med bratte skrenter og stup. Vegetasjonen kan være ulike vegetasjonstyper, karakterisert ved plantesosiologien i tresjikt, busksjikt, feltsjikt og bunnsjikt» (Fjørtoft, 2017, s. 190). Her har hun beskrevet hvilke egenskaper en kan finne i ulike utemiljøer og hva som kjennetegner dem. Videre kan vi se at Sageie og Fjørtoft fant en tydelig sammenheng mellom landskapets form og barns bruk av landskapet (Fjørtoft, 2017, s. 190). For eksempel at et landskap med mye trær kan føre til at leken barna leker er preget av klatring, hyttebygging og konstruksjonslek.

Affordances

Storli viser til James J. Gibson sin teori om affordances for å bedre forstå sammenhengen mellom det fysiske miljøet og barns lek. Storli skriver: «Gibson er i sin teori opptatt av hvilke type informasjon vi fanger opp med sansene våre, og hvordan vi i neste omgang bruker denne informasjonen til å tolke og handle med omgivelsene våre» (Storli, 2014, s. 92). Videre skriver han at begrepet beskriver de funksjonene et element har å tilby individet. I følge Neegaard er dette en basisferdighet barn har, de ser og bruker de mulighetene som finnes i miljøet (Neegaard, 2014, s. 19). Barn kan se på et tre og det kan inspirere barnet til en rekke ulike ting. Barnet kan se på et tre og tenke at det var fint å klatre i, eller kanskje de ser at treet har en mulighet til å bli en hytte.

Hva individet blir tilbydd av et element vil være forskjellig fra individ til individ. Neegaard skriver: «Hva hvert barn ser av muligheter, er helt avhengig av barnets unike erfaringsgrunnlag og fysiske, mentale og følelsesmessige utgangspunkt» (Neegaard, 2014, s. 23 & Jensen & Osnes, 2014, s. 149). Et barn kan se på et tre og tenke at det vil klatre i det, mens et annet barn kan se på det samme treet men tolke treet som et «hviletre» som er godt å

lene seg inntil. Neegaard skriver også at barna vil søke til bevegelsesoppgaver og utfordringer som appellerer til dem. (Neegaard, 2014, s. 27).

Metode

Valg av metode

I følge Dalland er begrunnelsen for å velge en bestemt metode at vi mener at akkurat den metoden egner seg best til å belyse det spørsmålet eller problemstillingen vi har stilt på best mulig måte (Dalland, 2017, s. 51). Metoden er redskapet vårt i møtet med noe vi vil undersøke. Den hjelper oss til å samle inn den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (Dalland, 2017, s. 52). Ved valg av metode er det derfor viktig å ta utgangspunkt i problemstilling. Jeg hadde som mål å finne ut hvordan det fysiske uteområdet påvirker barns lek og ville sammenligne to forskjellige barnehagers utemiljø. Jeg ville finne ut hvor barna lekte, hva de lekte og hvor lenge denne leken foregikk.

Nasjonale Forskningsetiske Komiteene sier: «Dersom formålet med en studie er å studere personers handlinger, er det viktig å velge design som kan gi tilgang til nettopp denne typen kunnskap. Forskeren bør i dette tilfellet heller benytte seg av observasjonsdata enn av intervjudata....» (2010). Ved intervju av de voksne i barnehagen for å få svar på spørsmålet vil en få deres antagelse og erfaringer, mens en observasjon vil gi svar på hva som faktisk skjer.

I prosessen med å finne hvilken metode som best svarte på problemstillingen falt valget på en kvalitativ metode, observasjon av barn. Selv om både kvalitativ og kvantitativ metode har som mål å bedre forståelsen av det samfunnet vi lever i, og hvordan enkeltmennesker, grupper og institusjoner handler og samhandler, stopper likhetene her. Enkelt forklart er en kvalitativ metode noe som forskeren tolker ut fra observasjon, intervju og lignende, mens en kvantitativ metode er en metode der dataen er målbar og en kan sette inn informasjonen i statistikk og regnestykker. Dalland skriver at forskjellen i de to metoderetningene i all hovedsak ligger i hvordan en har samlet inn dataen (Dalland, 2017, s. 53).

Ut fra dette falt valget på en kvalitativ studie da dette var mest naturlig å velge ut fra problemstillingen. Jeg valgte å bruke observasjon for å samle inn informasjon, og hadde som mål å være en ikke-deltagende og objektiv observatør. Rollen som forsker og observatør i barnehagefeltet kan være utfordrende da det er snakk om små barn en skal observer. En kan se for seg at som en ukjent voksen for barna vil dette skape interesse og nysgjerrighet og rollen som ikke-deltagende kan bli vanskelig om jeg for eksempel blir invitert inn i leken. Forskerrollen kan være ekstra utfordrende ved ikke-deltakende observasjon ifølge De Nasjonale Forskningsetiske komiteene (Fangen, 2015). Bare ved å være til stede kan man

påvirke barnas handling, her hvordan de leker. På den andre siden er barn i fireårs alderen vant til å bli observert av voksne mens de leker i utetiden.

Planlegging av datasamling og adgang til felten

For å finne svar på problemstillingen måtte observasjonene skje når fireåringene hadde utetid i barnehagen. Jeg valgte derfor å observere barna mens de hadde utetid i barnehagen før lunsj, dette ble omtrent en og en halv time med observasjoner hver dag i begge barnehagene. Jeg valgte å gjøre disse observasjonene i to forskjellige barnehager for å få en større variasjon i observasjonen og utemiljøet slik at jeg fikk se om forskjellige utemiljø har forskjellig innvirkning på leken til barna. Dalland (2017, s. 97) skriver at observasjon som metode krever at vi lagrer observasjonene, dette ble gjort ved å skrive ned observasjonen i det de skjedde for hånd. Deretter ble disse notatene renskrevet inn i et diagram med tidskoder på Word. Dalland skriver også at det er viktig å være konkret i beskrivelsene slik at egne følelser, både positive og negative blir minst mulig lagt vekt på (Dalland, 2017, s. 102). Dette ble gjort ved å skrive ned akkurat det barna gjorde da de gjorde det uten å legge noen tolkning eller meninger i det som ble observert. Ved å være så konkret som mulig vil også min forforståelse og de tanker jeg har gjort meg fra tidligere erfaringer ikke virke inn datamaterialet.

På forhånd av observasjonene tegnet jeg opp kart over barnehagenes utemiljø. Disse kartene er lagt ved som vedlegg nummer 1 og vedlegg nummer 2, og kan være nyttig å se på før en leser resten av teksten, for å få et klarere bilde av de to barnehagene. Jeg gikk innom barnehagene på forhånd og tegnet inn alle de faste installasjonene. Dette valgte jeg å gjøre for at det skulle bli lettere å registrere hvor barna lekte, men også for at det skulle gjøre det enklere for den som leser oppgaven å skjønne hvor barna har lekt og hvor de befinner seg på barnehagens uteområde.

Valg av informanter

Jeg gjorde meg et strategisk valg av informanter. Strategisk valg vil si at en velger de informantene som kan si noe om akkurat det du vil finne ut av (Dalland, 2017, s. 57). Da problemstillingen spør om utemiljøet kan påvirke fireåringens lek, valgte jeg to forskjellige barnehager med forskjellig utemiljø for å kunne sammenligne disse, en med naturlig utemiljø og en med mere opparbeidet utemiljø med faste installasjoner. Mine informanter er fireåringene i de to respektive barnehagene, og datamaterialet er fra disse barnas lek i barnehagens utemiljø. Videre i teksten har jeg valgt å gi barnehagene fiktive navn for å opprettholde anonymiteten.

Beskrivelse av barnehagene

Maurtua barnehage

En av barnehagene ligger litt i utkanten av sentrum i kommunen. Jeg valgte å kalle denne barnehagen Maurtua barnehage. Barnehagen har flere gårder rundt, nedenfor ligger en del industribygg som byggevarehandel, rørleggerforretning, entreprenørvirksomhet og verksted. Barnehagen er en natur- og kulturbarnehage og de er mye ute hele året. I nærmiljøet har de skog, turområder og på en av nabogårdene har de høner som barnegruppene reiser til for å plukke egg og mate hønene. Barnehagen er privat og er 15 år gammel og består 5 aldershomogene grupper med til sammen 55 barn i alderen en til seks år.

Uteområdet til barnehagen er preget av mange naturlig element, som trær, busker og gress. De har også en del faste installasjoner, som husker, sklier og dukkehus. Utemiljøet er delt opp i flere mindre areal. De har en bålhytte som er gjerdet inn ved siden av barnehagen. Der er det en sandkasse, og det er en bratt bakke som blir brukt som akebakke om vinteren. På nedsiden av barnehagen har de en snekkerbod med verktøy som sag, hammer og spikkekriver. De har også et areal med litt trær og busker litt utenfor selve gjerdet. Her har de satt opp en lavvo der de kan spise mat og tenne bål. Lavvoen står på en åpen slette med gjerde rundt. I trærne ved siden av lavvoen har det blitt hengt opp husker og noen av trærne har grener slik av barna kan klatre i dem.

Sukkertoppen barnehage

Den andre barnehagen er en kommunal barnehage med fire avdelinger som er delt i små og store barn. Jeg har valgt å kalle denne barnehagen Sukkertoppen Barnehage. Barnehagen åpnet høsten 2019 og består av 128 barn i alderen en til seks år. Barnehagen ligger i et byggefelt, ganske nær sentrum med omtrent 7000 innbyggere.

Uteområdet i barnehagen er delt inn i to forskjellige soner. Den ene sonen er en bakke av gress som om vinteren blir brukt til akebakke, det er også sklier i denne bakken. På toppen av bakken er det et sjørøverskip som det går an å klatre i. På fremsiden av barnehagen er det en stor flate, der er det husker, lekehus, trampoliner, sandkasser og benker til å sitte på. Rett ovenfor barnehagen er det en ballbinge barnehagen kan bruke i tillegg til en liten lekeplass på taket til barnehagen. Under observasjonene ble bare deler av utemiljøet i barnehagen brukt, barna lekte på området utenfor inngangsdørene som besto mest av et asfaltunderlag og med ulike lekeapparater. Barnehagen bruker nærmiljøet til å gå på turen, blant annet lekeplasser i området.

Maurtua barnehage	Sukkertoppen barnehage
Friluftsliv barnehage 55 barn i alderen 1 – 6 år Et mer naturlikt uteområde med trær, busker og gress, med innslag av fastmonterte installasjoner Fem aldershomogene barnegrupper	Kommunal barnehage 128 barn i alderen 1 – 6 år Et uteområde som er mer lik en lekeplass med fastmonterte lekeinstallasjoner Fire avdelinger med en storbarnsgruppe med barn i alderen 3-6 år og en småbarnsgruppe med barn i alderen 1-3 år på hver avdeling

Tabell 1

Gjennomføring av datainnsamling

Jeg ringte barnehagene som jeg hadde sett meg ut og spurte om de var interesserte i å ta del i bacheloroppgaven min. Begge barnehagene var positive til dette og kort etter fikk jeg komme i barnehagene for å observere. I Maurtua barnehage kom jeg i det barna var på veg ut. Denne dagen skulle alle barna ut så jeg spurte om fireåringene kunne ha på seg vester slik at jeg lettere kunne skille de fra hverandre. Jeg bestemte meg for å skrive ned observasjoner hver gang jeg observerte en forandring i hva barna lekte og hvor de lekte. Dette gjorde jeg fordi barna var i leken over en lengre periode og jeg på denne måten fikk med meg alt som skjedde. I Sukkertoppen gjennomførte jeg observasjonen på en annen måte da det var en større barnegruppe med fireåringer som var ute. Jeg skrev ned observasjoner hvert femte minutt for å få med meg alle endringene i leken til barna. I Maurtua barnehage gjennomførte jeg en observasjon, og i Sukkertoppen barnehage gjennomførte jeg to observasjoner. Grunnen til at det ble gjennomført en observasjon i Maurtua barnehage var på grunn av tilbudet jeg fikk av barnehagen og etter observasjonen jeg hadde følte jeg at datamaterialet var grundig nok. Jeg valgte å gjennomføre to observasjoner i Sukkertoppen barnehage, da frost i bakken og ikke snø føre til lite lek i for eksempel sandkasser. Valget ble også tatt på grunn av antallet barn i barnegruppa. Det var en stor barnegruppe som gjorde at det var vanskelig å få med seg alt som skjedde.

Dalland skriver at en med fordel kan komme og gjøre seg kjent med feltet på forhånd av observasjonen slik at aktørene blir vant til å se deg der og at du blir kjent med plassen (2017, s. 102). Dette var noe jeg kjente jeg burde ha gjort, da noen av barna lurte på hvem jeg var og hva jeg skulle gjøre. Jeg var en ukjent voksen for dem og det blir derfor naturlig at de viser

interesse for meg. Selv om dette var noe jeg hadde sett for meg at kunne skje kunne jeg ha unngått dette ved å være i barnehagene på forhånd av observasjonene slik at personalet og barna ble vant til å se meg der.

Dalland (2017, s. 108) mener at en bør skrive ned helhetsinntrykket av observasjonen etter at observasjonen er gjennomført. Dette kjente jeg også et behov for mens jeg observerte. Jeg skrev derfor ned mine tanker om hvordan observasjonen gikk og helhetsinntrykket av observasjonsdagen. Senere kan jeg bruke dette helhetsinntrykket jeg skapte meg for å sammenligne det med observasjonene og se om det er noe sammenheng mellom det jeg observerer og det jeg har opplevd. Etter at jeg kom tilbake renskrev jeg observasjonene i Word i et diagram med tidskoder og hva som skjedde i disse tidskodene. Disse tabellene er lagt ved teksten, se vedlegg nummer 3,4 og 5.

Analyse av datamaterialet

Jeg valgte en tematisk analysemetode for å analysere datamaterialet. En tematisk analyse er ifølge Johannessen, Rafoss & Rasmussen (2018, s. 279) en metode en bruker for å finne temaer i dataen vår. Et tema er ifølge dem en gruppering med viktige fellestrekk, også kalt kategorier. Forfatterne har satt opp fire steg eller faser en tematisk analyse består av: forberedelse, koding, kategorisering og rapportering (Johannessen, et al., 2018, s. 283).

Den første fasen, forberedelser, handler om å få oversikt over datamaterialet. Forfatterne anbefaler å lese gjennom dataene og gjøre seg små notater etter hvert, men ikke gå for nøyte innpå det, men se på helheten av datamaterialet (Johannessen, et al., 2018, s. 284). Dette gjorde jeg ved å skrive observasjonene inn i en tabell og lese gjennom observasjonen for å danne meg et helhetlig bilde av datamaterialet.

Den andre fasen kalles for koding, her skal en gå nærmere inn på datamaterialet, fremme og sette ord på viktige poeng (Johannessen et al., 2018, s. 284). For å gjøre dette så jeg på hvor barna lekte i observasjonen og hvilken lek de lekte, jeg laget derfor en ny kolonne der denne kodingen ble skrevet inn. I denne fasen skal en også tilrettelegge dataen for neste fase (Johannessen et al., 2018, s. 284).

Etter dette kommer en til fasen forfatterne har kalt kategorisering. Her skal en sortere dataen i mer overordnede kategorier. I koding gikk en inn og så på de mindre delene av datamaterialet, mens i kategoriseringsfasen skal en se på den større helheten og finne forskjellige kategorier en kan sette datamaterialet inn i (Johannessen et al., 2018, s. 295). Etter kodingen fant jeg ut

at leken tok plass på tre forskjellige plasser i uteområdet og på bakgrunn av analyseprosessen ble følgende kategorier dannet: «*Lek med faste objekt*», «*Lek på åpne flater*» og «*Lek på områder med vegetasjon*».

Innenfor kategorien faste objekter inngår lekeapparater som klatrestativ, lekehus, sandkasse, huske, sklie, men også andre objekt som er faste på barnehagens uteområdet, slik som trær. Med åpne flater menes områder som er åpne og uten faste objekter og vegetasjon, som for eksempel en åpen gresslette eller asfalten mellom de faste objektene. Vegetasjon er i denne sammenheng busker og annen vegetasjon som finnes på barnehagens område. Da dette var gjort kunne jeg finne ut hvilken lek som befant seg i hvilken kategori. Etter denne analysen satt jeg igjen med en tabeller for barnehagene der de forskjellige typer lek er sett i sammenheng med landskapet barna lekte i. Dette er presentert i figuren under:

Fremstilling av aktiviteter i barnehagens uteareal:

	Maurtua	Sukkertoppen
Landskap/vegetasjon	Aktiviteter	Aktiviteter
Faste objekter	Rollelek, skli, klatre, balansere, disse	Rollelek, skli, klatre, balansere, disse, huske, hoppe, springe, grave, lek med snø, konstruksjonslek, gjemsel.
Åpen flate	Løpelek, fangelek	Lek med snø, fangelek, løpelek, fotball, herjelek
Vegetasjon	Klatre, rollelek, husking, balansere, disse	

Tabell 2

I den siste fasen, rapportering, skal en skrive frem temaene i resultatdelen av teksten (Johannessen et al., 2018, s. 295). Dette vert gjort i drøfting av datamaterialet i denne oppgaven.

Metodekritikk

Reliabilitet

Reliabilitet vil si hvor pålitelig mine data er, og om en annen forsker som hadde brukt de samme metodene også hadde kommet frem til det samme resultatet (Thagaard, 2013, s. 202). Reliabiliteten i oppgaven min er lav, da to ulike observasjonsdager med stor sannsynlighet

kunne gitt to ulike resultat. Dette kan en også se ved å sammenligne de to forskjellige observasjonen jeg hadde ved Sukkertoppen, det ble to helt ulike observasjoner. Grunnen til dette er at alle barnehagedager er ulike, barna påvirkes av rammefaktorene, været, hvilke lekekamerater som er i barnehagen og de voksnes aktivitet i barnehagen.

Ved å bestrebe en transparent beskrivelse av forskningsprosessen vil det være mulig å argumentere for økt grad av reliabilitet. Dette er i råd med Thagaard (2013, s. 202) som fremhever betydningen av å synliggjøre forskningsprosessen trinn for trinn.

Validitet

Begrepet validitet blir beskrevet av Thagaard, (2013, s. 205) på denne måten: «Vi kan presisere begrepet validitet ved å stille spørsmål om de tolkninger vi kommer frem til, er gyldige i forhold til den virkeligheten vi har studert». Jeg kan ut fra observasjonene mine se om det er en sammenheng mellom barnehagens fysiske miljø og barns lek og dermed svare på problemstillingen. Om jeg hadde gjennomført flere observasjoner ville dette ha økt validiteten til oppgaven, til tross for få observasjoner, har jeg grunnlag til å belyse problemstillingen for denne forskningsoppgaven. Dermed kan undersøkelsen sies å være valid.

Etiske retningslinjer

Bergsland og Jæger (2014, s. 83) skisserer i boka *bachelor oppgaven i barnehagelærerutdanningen* tre hovedprinsipper for forskerens etiske ansvar. Disse tre hovedprinsippene er informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83). Informert samtykke vil si at informantene informeres om hva det overordnede målet ved undersøkelsen er, at informantene kan trekke seg når som helst og at det er frivillig. Etter at jeg tok kontakt med barnehagene over telefon sendte jeg en epost med et samtykkeskjema samt informasjonsskriv. I dette informasjonsskrivet fikk barnehagene informasjon over hva oppgaven min gikk ut på og målet for oppgaven. I tillegg fikk de informasjon om at dette var på frivillig basis og at de kunne trekke seg om de ønsket dette. Ved å gjøre dette fikk jeg muntlig samtykke av informantene om at de ønsket å ta del i undersøkelsen og de fikk den informasjonen de trengte med tanke på rettigheter og personvern.

Konfidensialitet vil si informasjonspersonen, i denne sammenhengen barnehagene, vil bli anonym og man gjør ikke den personlige dataen offentlig (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85). Ved å gi barnehagene fiktive navn ble de anonyme. Observasjonene var av den art som ikke baserer seg på kunnskap av personlig informasjon og informantenes anonymitet ble opprettholdt.

Det siste hovedprinsippet som blir trukket frem er konsekvenser, i denne sammenhengen er ikke konsekvenser bare de negative konsekvensene som kan påføres informantene, men også fordelene deltageren kan forvente av å være med på prosjektet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85). I min oppgave vil jeg si det ikke er noen negativ konsekvens å ta del i oppgaven da jeg ikke sier noe om selve barnehagen, de ansatte eller barna i barnehagen, men heller hvordan utemiljøet har innvirkning på barns lek.

I tillegg til disse hovedprinsippene er det noen ekstra hensyn jeg må ta som en observatør. I følge Dalland kan en få mer informasjon enn de en på forhånd hadde sett for seg, bare ved at er til stede (Dalland, 2017, s. 120). Om denne informasjonen er noe en vil ha med seg i oppgaven må en da gå til informanten og spørre om tillatelse til å bruke det, da dette ikke er avklart på forhånd. Under observasjonene fikk jeg ikke noe annen informasjon enn det som på forhånd var avtalt, så dette ble ikke nødvendig.

Drøfting av datamaterialet

De tre kategoriene «*lek med faste objekter*», «*Lek på åpen flate*» og «*Lek i område med vegetasjon*» vil i det følgende bli drøftet i lys av relevant teori og fagreferanser.

Lek med faste objekter

Både Storli & Bagøien (2013, s. 14) og Herrington (2006, s. 35) trekker frem utfordringer som en viktig del av barnehagens utemiljø når de skriver om gode utemiljø, de skriver at barn vil utfordre seg selv ut fra egne forutsetninger og stimulere kroppens bevegelsesmuligheter. Forskningen til Herrington viser at det er lett å gradere forskjellige aktiviteter til flere vanskelighetsgrader og gjør det dermed mulig for barna å finne en utfordring som er passelig vanskelig (Herrington, 2006, s. 35). I sammenheng med dette kan vi se på det Sandseter (2014, s. 15) beskriver som risikofyllt lek. I risikofyllt lek balanserer barna på grensen mellom det de kan og nye utfordringer. Barn synes dette er spennende og gøy, noe som gjør at de oppsøker en slik type lek. Av mine observasjoner i Maurtua ser vi at trærne utfordrer barn i å prøve ut sine klatreferdigheter: «Barnet som hadde rollelek for seg selv har flyttet seg til et tre og klatrer i dette, hun kommer omtrent en meter opp i treet.» [Maurtua barnehage 20.02.20 kl. 11.20] På grunn av ulikt utemiljø hadde de to barnehagene ikke samme mulighet til risikofyllt lek. Trærne i Maurtua barnehage kan bidra til at barna utfordrer grensene sine. Her kan barna tilpasse utfordringen ut fra sine egne forutsetninger, slik Herrington (2006, s. 35) fremhever. I observasjonen stanser barna å klatre etter omtrent en meter, og har flere meter igjen til toppen av treet. Dette gir muligheter for å utfordre og utforske treet videre når de er klare for det og nivået av vanskelighetsgraden til utfordringen kan enkelt tilpasses den enkelte. En kan også tenke seg at grunnen til at det var lettere å finne en utfordring ut fra sine egne forutsetninger kan ha med alle bevegelsesmulighetene et tre har. Det er stor variasjon på hvor greinene er plassert, hvor stort mellomrom det er mellom greinene og hvor tykke greinene er. En kan velge å ikke bruke alle grenene, klatre høyere opp eller klatre fra en annen siden som kanskje ikke har like mange gode greiner å klatre på.

I Sukkertoppen hadde de ikke trær, men andre faste installasjoner barna kunne klatre på. Dette illustreres i følgende observasjon: «Fire barn klatrer på huset lengst borte fra grinda, de sitter på taket på huset.» [Sukkertoppen barnehagen 28.02.20 kl. 09.40]

Observasjonen viser at de 4 år gamle barna som ble observert mestret å kommet seg til topps på lekehuset. I en alder av 4 har de brukt det faste objektet på en måte den kanskje ikke var tenk til, men har utfordret seg selv til å bruke den på nye måter og mestret dette. Disse barna

har utfordret seg selv og mestret utfordringen, en kan da spørre seg om hvor de da skal finne utfordringer i barnehagens utemiljø i resten av tiden de skal gå i barnehagen. På den andre side sier Herrington (2006 s.21) at en skal se på sammenhengen mellom barnehagen og nærmiljøet (Context) og hvilke utfordringer barna kan få utenfor barnehagen. Om barnehagen ligger slik til at barnegruppa kan oppsøke slike utfordringer, må en da ha det på barnehagens utemiljø?

Som Herrington (2006, s. 35) nevner trenger barn utfordringer i utemiljøet og at de lett kan gradere vanskelighetsgraden til en aktivitet. Dette synliggjøres i følgende observasjon: «Tre barn er ved den oransje benken, de prøver å klatre opp til noen poser med vann som er hengt opp i treet.» [Sukkertoppen barnehage 28.02.20 kl. 10.10]. Det var kommet noe nytt på barnehagens utemiljø som tidligere ikke hadde vært der, og det ble åpnet opp for at barna kunne klatre på noe de ikke hadde klatret på før, de fikk en ny utfordring i utemiljøet og kunne utforske noe nytt. Det at denne leken oppsto kan en tolke som at barna likte å få en ny utfordring som krevde noe nytt av dem. Fire ganger i løpet av observasjonen var det flere barn som prøvde forskjellige taktikker for å komme seg opp. Dette er i tråd med det Sandseter (2014, s. 15) sier, barna får utfordret seg selv og balanserer på grensen av det de mestrer, noe barna synes er gøy og meningsfylt.

Når Herrington beskriver kriteriet mulighet og fleksibilitet (2006, s. 31) skriver hun at barnehagens uteområde skal være utformet på en sånn måte at en kan gjøre endringer i det for å møte barnegruppas ønsker. Ingen barnegruppe er lik, og de vil da ha individuelle ønsker om hva de vil ha i utemiljøet. Når en snakker om lek med faste objekter kan en tenke seg at dette kriteriet kan være vanskelig å komme i møte da faste elementer som regel ikke er mulige å endre på. Faste objekt som klatrestativ og sklier har for oss voksne bare en bruksmulighet. Vi ser på det og ser en plass til å klatre og skli. Et barn kan på den andre siden se på de samme objektene og se muligheter til noe helt annet, dette er ifølge Neegaard (2014, s. 19) en basisferdighet barn har. Hvilken muligheter et objekt gir barnet er helt individuelt og kommer an på barnets ønske og forutsetninger (Jensen & Osnes, 2014, s. 149). Dette ser vi eksempel på under observasjon fra Sukkertoppen barnehage: «Tre barn leker på den grønne benken, de leker med bøtter, spade, snø og vann, de lager kaffe til de voksne.» [Sukkertoppen barnehage 25.02.20 kl. 10.15]

Her kan vi se at det faste objektet har blitt brukt på en annen måte enn det det originalt var tenkt til, en sitteplass, men heller som et bord for barna. En kan tenke seg at barna trengte en plass de kunne bruke som bord og for dem så viste benken seg som en plass de kunne bruke til dette. Ved en senere anledning ble den samme benken brukt av noen andre barn til å brøyte snø vekk og kjøre biler oppå benken. Dette er i tråd med hva Jensen & Osnes sier om at forskjellige barna så forskjellige muligheter ved det samme objektet og objektet ble brukt på en variert måte.

I Maurtua ble ikke den samme variasjonen i bruk av faste objekt observert. Grunnen til dette kan ha noe å gjøre med hvor barna befant seg i barnehagen under observasjonen. Størstedelen av utetiden befant barna seg på en plass uten faste lekeplassinstallasjoner. Barna hadde tilgang til trær og åpne flater og områder med vegetasjon, og variasjonen i leken var heller å finne i områder med vegetasjon. Dette kan være tilfeldig eller avhengig av vær, tidspunkt på dagen, lekekamerater eller de voksnes påvirkning. En kan og tenke seg at det har med utemiljøets kvaliteter å gjøre og at barna valgte dette området for å få flere utfordringer. De var i et område med vegetasjon, trær og åpnet landskap som oppfyller mange av Herrington (2006) sine kriterier med variasjon, endring, muligheter, fleksibilitet og utfordringer.

Storli og Bagøien (2013, s.14) skriver at barn skal få stimulere de grunnleggende bevegelsene sine i utemiljøet. Utemiljøet skal ha variasjon i bevegelsesmulighetene til barna slik at de kan bruke kroppen sin på en rekke ulike måter og få erfaring med dette. I tabell 2, Fremstilling av aktiviteter i barnehagenes uteareal, kan en se at barna i Sukkertoppen lekte mange forskjellige bevegelsesleker i uteområde. De fikk tilgang til varierte lekeapparater som gav dem mulighet til mange forskjellige bevegelsesmuligheter slik at de kunne bruke kroppen på en rekke forskjellige måter. Tabellen viste også en mindre variasjon i typer bevegelsesleker i Maurtua barnehage. Om dette har med tilgangen til lekeapparater og bevegelsesmuligheter eller andre faktorer eller om det rett og slett er en tilfeldighet er vanskelig å vurdere.

Lek på åpne flater

I Herringtons (2006, s. 33) sjette kriterie, klarhet (Clarity), trekker hun frem at utemiljøet skal kunne brukes til store bevegelsesleker som sisten og jage/fange leker, og at det derfor er viktig at det er tydelig hvor denne type lek kan foregå i utemiljøet. I sitt tredje kriterie, sammenheng, skriver hun at det må være en klar sammenheng mellom alle sonene i

utemiljøet, slik at barna lett kan navigere mellom alle sonene (Herrington, 2006, s. 25). I modellen til Fjørtoft (2017, s. 191) ser vi at hun fant at store bevegelsesleker befant seg på enger og åpne flater. Dette kan en tolke som at en slik lek krever en vegetasjon som gir muligheter til å bevege seg. Barn kjenner mestring og glede når de får bruke kroppen på varierte måter (Öhman, 2012, s. 90), de vil ta kroppen i bruk på mange mulige måter og det er derfor viktig at utemiljøet gir mulighet til dette. I barns lek er det barnas naturlige kroppslige utfoldelser og bruk av kroppen hensiktsmessig i forhold til omgivelsene som er i fokus (Storli, 2011, s. 8 & Håberg m.fl. 2019).

I begge barnehagene oppstod slik bevegelseslek. Eksempel på dette kan vi se i denne observasjonen fra Sukkertoppen barnehage: «Fire barn leker tikken og springer rundt mellom de fastmonterte installasjonene.» [Sukkertoppen barnehage 25.02.20 kl. 10.00]. Utemiljøet i Sukkertoppen barnehage består av mange forskjellige soner, med faste objekt, og ikke like mye åpne flater. Dette er noe som ikke samsvarer med Fjørtofts (2017, s. 191) forskning, likevel oppstod det en plasskrevende bevegelseslek der barna sprang rundt på uteområdet. Sett i lys av kriteriet til Herrington (2006, s. 25) om sammenheng mellom sonene, kan en tenke seg at det var et utemiljø med stier og veier som tydelig signaliserte til barna hvor en sånn type lek kunne foregå, uten å forstyrre andre leker.

I Maurtua barnehage oppstod også en plasskrevende bevegelseslek, men på et åpent område med en lavvo i midten: «To barn leker med en eldre jente og prøver å fange henne, de springer rundt lavvoen.» [Maurtua barnehage, 20.02.2020 kl. 11.20]. Området denne leken befant seg på ligner mer på det Fjørtoft (2017, s. 191) viser til i modellen. Utemiljøet samsvarer også med det Herrington (2006, s. 33) skriver, at plasskrevende bevegelsesleker oppstår på åpne plasser og at barnehagen skal ha tilgang til dette. På dette utemiljøet var det stor plass til bevegelsesleker og det var plass rundt hele lavvoen for å kunne bevege seg. Selv om utemiljøet var utformet på denne måten ble det ikke noen plasskrevende bevegelseslek før det eldre barnet kom og ble med barna og lekte. En kan da spørre seg om det er det eldre barnet som stimulerer til leken eller om det er utemiljøet som har en affordances som inviterer barna til dette. På den andre side kan en tenke seg at en slik lek ikke hadde vært like lett å gjennomføre om utemiljøet var fylt av andre hindre som vegetasjon og faste objekt.

Observasjonene i de to barnehagene viste her at bevegelseslek oppsto, selv om de to utemiljøene var forskjellige og inneholdt ulike kvaliteter.

Lek i område med vegetasjon

I følge Fjørtoft (2017, s. 191) vil områder med lavere vegetasjon som busker og trær invitere barn til rollelek. Dette kan vi se i sammenheng med Herringtons kriteriet variasjon og endring som handler om at utemiljøet skal bestå av en rekke variasjoner når det kommer til for eksempel størrelse på utemiljøene. Barna skal også ha mulighet til å kunne gjemme seg bort og leke i mindre grupper på uteområdet (Herrington, 2006, s. 27). Dette kan vi tolke som at vegetasjon som busker og små trær skaper mindre rom i utemiljøet som inviterer barna å samle seg i mindre grupper og skaper rom for barna der rollelek kan oppstå. Lillemyr (2014, s. 41) skriver at leken er for barna «på liksom» et fristed for oppfinnsomhet og det som er moro. Videre skriver Lillemyr at leken er et fristed for barna, da de valgene barna ikke blir vurdert i rolleleken på samme måte som i virkeligheten. Dette kan vi se eksempel på fra en observasjon i Maurtua barnehage: «Den voksne har med seg stoff hun legger over et tre som er falt over endre. Under teppene ble det en rollelek mellom fire av barna, de leker naboer.» [Maurtua barnehage 20.02.20 kl. 10.24]. Ut fra denne observasjonen kan vi se at det oppsto en rollelek der de voksne hadde laget til et mindre rom i utemiljøet der barna kunne gjemme seg litt vekk. Fra dette kan vi tenke oss at barna trives i rom der de kan samle seg i mindre grupper vekk fra de voksne der de kan skape sine egne lekeverden og leke uten at de trenger å tenke på om de blir dømt i leken sin.

Storli og Bagøein (2013, s. 14) skriver at barn skal ha tilgang på lekematerialer som er fleksible, de bør kunne brukes på mange forskjellige måter og kunne lett flyttes rundt på. Dette har vi eksempel på i observasjonen over, ved å legge et teppe over treet har det nå blitt en hytte. Med enkle grep har de ansatte forandret på utemiljøet, og skapt et rom i rommet med et lekemateriale som kan brukes til en rekke ting og som er lett å ta med seg.

Affordances er ifølge Storli de funksjonene et element har å tilby et individ (2014, s. 92). Elementene fremstiller seg som lekbare og hvordan de fremstiller seg vil være helt individuelle. Hvordan et objekt blir brukt i leken vil altså komme helt an på hvilke forutsetninger barnet har, og hva barnet ønsker å leke. I den neste observasjonen kan vi se eksempel på hvordan et objekt har flere bruksmuligheter: «Treet som teppene er blitt lagt over for å lage et hus er nå også en plass barna klatrer, balanserer, har rollelek og de lager dissefart på det.» [Maurtua barnehage 20.02.2020 kl. 11.10]. I denne observasjonen fra Maurtua barnehage kan en se at barna bruker et tre på en rekke forskjellige måter. Treet presenterer seg

selv med flere bruksområder, både en plass der barna kan gjemme seg litt vekk og leker rolleleker, men også en plass de kan leke bevegelsesleker. Her kan vi se at den affordancesen treet presenterer seg på er forskjellig etter hva barnet vil bruke det til noe som stemmer overens med det Storli beskriver (2014 s. 92).

I Sukkertoppen barnehage lekte ikke barna på et område der det var vegetasjon, da uteområde de befant seg på besto av asfalt og faste lekeapparater. Det ble derfor ikke observert barn som lekte på slike områder i denne barnehagen på tidspunktet observasjonene ble gjennomført, men i avsnittet om lek med faste objekter kunne en se at lekeapparater ble brukt på samme måte som vegetasjonen var tatt i bruk i Maurtua barnehage.

I innledningen til denne oppgaven ble det vist til veilederen Kunnskapsdepartementet har gitt ut for utforming av barnehagens utemiljøer (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 18) og et sitat der de hadde trukket frem at barn som leker i mer naturlige områder har mer fantasilek, det blir et roligere tempo, færre konflikter og den motoriske utviklingen er bedre. Etter at jeg hadde gjennomført observasjonene i barnehagene, skrev jeg ned tanker jeg gjorde meg om helhetsinntrykket av dagen. I disse tankene kom det fram at jeg følte at barna i Maurtua barnehagen fant en mer ro i leken og at de ble i leken over lengre tid enn barna i Sukkertoppen barnehage, noe som kan stemme overens med det Kunnskapsdepartementet har trukket fram i sin veileder.

Avsluttende kommentar

Der er i denne oppgaven prøvd å finne svar på problemstillingen «*Hvordan kan barnehagens utemiljø bidra til å stimulere fireåringens lek?*» gjennom en kvalitativ observasjonsstudie. I etterkant av observasjonene ble datamaterialet analysert og en fant ut hvilken lek som oppsto hvor. Det ble deretter drøftet ut fra relevant teori om hvorfor akkurat disse leken oppsto i barnehagens utemiljø.

Jeg hadde i forkant av denne studien et bilde om at barn i en friluftslivbarnehage med mer naturligt utemiljø hadde en annen og mer variert lek enn barna i den mer tradisjonelle barnehagen, da mitt inntrykk var at barna hadde flere bevegelsesmuligheter og større variasjon av muligheter i en friluftslivbarnehage. Gjennom observasjonene og analysen kom det frem at dette ikke var tilfelle. I de to barnehagene ble det observert en variasjon i leken og de samme typene lek ble observert i begge barnehagene. En ting som kom frem i drøftingen var at selv om utemiljøene i barnehagene var veldig forskjellig, inneholdt de mange av Herringtons kriterier for gode utemiljø og det Bagøien og Storli beskriver at et godt lekemiljø bør inneholde, noe som kan være svaret på hvorfor en ikke kunne se noen stor forskjell på lekene selv om det var to forskjellige utemiljø.

Ut fra mine observasjoner kan en ikke med sikkerhet si at det var utemiljøene i barnehagene som gjorde at akkurat disse lekene oppsto. Det er mange faktorer som spiller inn når barn leker. Hvilken lekekamerater som er i barnehagen, dagsform, alder på barna, hvilket vær det var og personalet i barnehagen er bare noen av faktorene som spiller inn når et barn leker og som kan ha påvirket mine observasjoner.

Noe som kunne vært interessant å forske videre på er personalet i utemiljøet. Det at jeg hadde en tanke på forhånd at det var en forskjell på leken i de ulike utemiljøene, men i løpet av denne oppgaven ikke kunne se en slik forskjell, kan en jo stille spørsmålet om hvilken betydning utemiljøet har for personalet.

Litteraturliste

Bagøien, T.E. & Storli, R., (2013). *Lag en naturlekeklass – i barnehage og skole*. Oslo: Gyldendal akademiske.

Bergsland, M.D. & Jæger, H., (2014). Bacheloroppgaven. I Mirjam Dahl Bergsland (Red.) *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske.

Dalland, O., (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal akademiske.

De nasjonale forskningsetiske komiteene (15. januar 2010) *Problemstilling og metode*.

Hentet fra: <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/2-Problemstilling-og-metode/>

Fangen, K. (17. juni 2015) *Kvalitativ metode*. Hentet fra:

<https://www.etikkom.no/FBIB/Introduksjon/Metoder-og-tilnæringer/Kvalitativ-metode/>

Fjørtoft, I. (2017). Barn og bevegelse: Læring gjennom landskap. I Thomas Moser (Red.) *Barnas barnehage 3; Kroppslighet i barnehagen, pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse*. (S. 180-195). Oslo: Gyldendal Akademiske

Hagen, T.L., (01.07.2015) *Hvilken innvirkning har barnehagens fysiske utemiljø på barns lek og de ansattes pedagogiske praksis*. Hentet fra:

<https://utdanningsforskning.no/artikler/hvilken-innvirkning-har-barnehagens-fysiske-utemiljo-pa-barns-lek-og-de-ansattes-pedagogiske-praksis-i-utemiljoet/>

Haugen, R. (2015) *Barns utvikling i barnehagealderen*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske

Herrington, S. (januar, 2006) The design of landscapes at child-care centres: Seven C's.

Landscape Research. Hentet fra:

https://www.researchgate.net/publication/248993926_The_design_of_landscapes_at_child-care_centres_Seven-Cs

Håberg, G.B., m.fl., (31.01.2019). *Ulike typer lek*. Hentet fra:

<https://ndla.no/nb/subjects/subject:40/topic:1:195623/topic:1:73894/resource:1:73924>

Jensen, M. & Osnes, H. (2014). Sirkus – vilt og farlig i magisk ramme. I Jens-Ole Jensens (Red.), *Vilt og farlig: om barn og unges bevegelseslek*. (s. 135-153) Oslo: Gyldendal Akademiske.

Kunnskapsdepartementet, (2006). *Veileder for utforming av barnehagens utemiljøer*.

Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/veileder/f-4225.pdf>

Kunnskapsdepartementet, (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no>

Lillemyr, O.F., (2011) *Lek – Opplevelse – læring i barnehage og skole*. Oslo:

Universitetsforlaget.

Mosser, T. & Storli, R. (2016). Fysisk og motorisk utvikling. I May Britt Drugli (Red.) *Utvikling, lek og læring i barnehagen, forskning og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.

Neegaard, H.R. (2014). Hva preger barns friluftsliv?. I Torbjørn Lundhaug & Henrik Rosted Neegaard (Red.), *Friluftsliv og uteliv i barnehagen*. (s. 11-28). Oslo: Cappelen Damm Akademiske.

Sandseter, E.B.H., (2014). Boblende glede og Sug i magen: Risikofylt lek i barnehagen. I Jens-Ole Jensens (Red.), *Vilt og farlig: om barn og unges bevegelseslek*. (s. 13 - 28) Oslo: Gyldendal Akademiske.

Storli, R. (2014) Born to be Wild – barns boltrelek og lekeslåssing. I Jens-Ole Jensens (Red.) *Vilt og farlig – om barn og unges bevegelseslek*. Oslo: Gyldendal Akademiske.

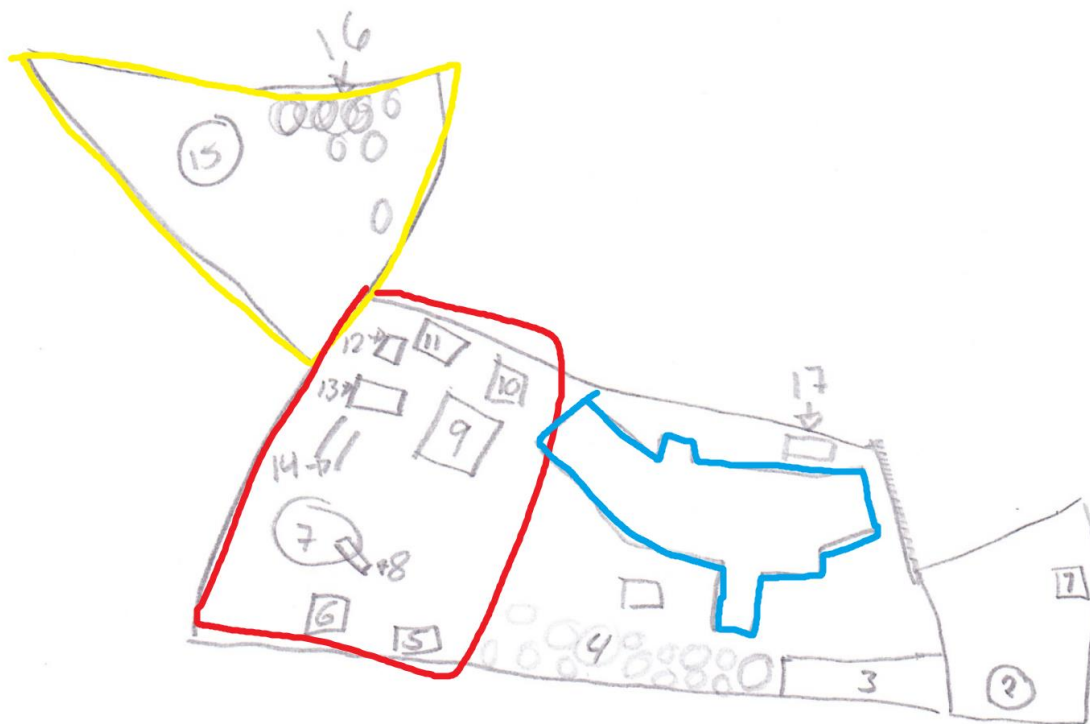
Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse*. Bergen: Fagbokforlaget.

Öhman, M. (2012). Det viktigste er å få leke. Oslo: Pedagogisk forum.

Vedlegg

Vedlegg nummer 1

Kart over Maurtua barnehage

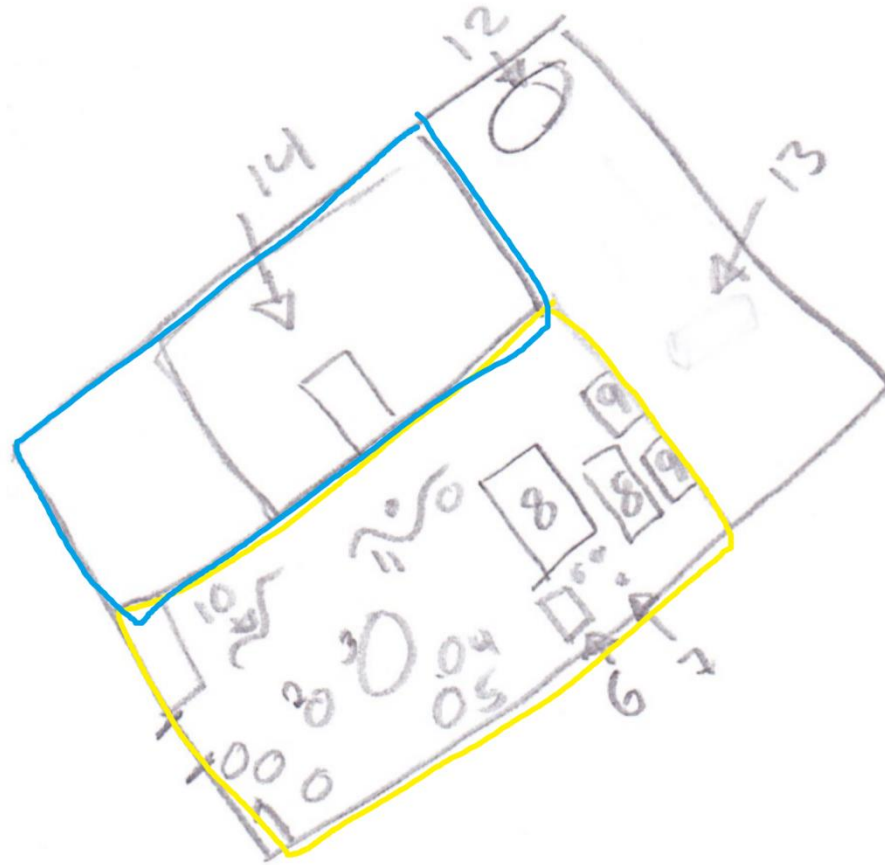

Det blå området markerer barnehagebyggingen, det røde området markerte hvor barna befant seg i begynnelsen av observasjonen, det gule området markere hvor barna befant seg i største delen av observasjonen.

1. Sandkasse, bålhytte plassen
2. Bålhytte
3. Kjøkkenhage
4. Vegetasjon og trær
5. Rund storhuske
6. Lekehus
7. Haugen/akebakke
8. Bro
9. Fire husker
10. Stabbur
11. Sandkasser
12. Skur til lekematerialer
13. Grindebygg
14. Sklier
15. Lavvo
16. Vegetasjon og trær
17. Snekkerbod

Vedlegg nummer 2

Kart over Sukkertoppen barnehage

Det blå område markerer barnehagebygget, det gule område markerer hvor på barnehagens utemiljø fireåringene lekte.

1. Tre lekehus
2. Store husker
3. Klatretårn
4. Rundt huske
5. Trampoliner
6. Små husker
7. Dissar
8. Sandkasser, med oppbygd sandkasse og balanse muligheter og en sklie
9. Skur til lekematerialer
10. Grønn benk
11. Oransje benk med to rognebærtre ved siden av
12. Sjørøverskip
13. «Akebakken», med sklier, rør under bakke som barna kunne krype gjennom, mye gress
14. Lekeområde på taket til barnehagen

Vedlegg nummer 3

Observasjon en i Maurtua barnehage 20.022.2020

Dagen jeg var i barnehagen og observerte var det vinterferie i kommunen. Dette førte til at det ikke var like mange fireåringer i barnehagen som vanlig. Da jeg var der var det åtte fireåringer som jeg observerte. De siste dagene har det vært nedbør, så barna kan finne vann i sølepytter osv. Under observasjonen er det oppholdsvær og ca. to grader. Det er ikke noe snø. Jeg valgte å skrive ned observasjoner omtrent hver tiende minutt da barna som regel holdt seg til en lek over lengre tid og jeg kunne få med meg alle endringene når jeg gjorde det på denne måten.

09.57	Alle gruppene er på veg ut, det er nå alle aldersgrupper som leker ute. Ikke alle fireåringene er kommet ut enda. Det er nå fem barn som er ute. Tre barn leker på broen, rollelek med matlaging. Trøster et yngre barn som griner. To barn leker i sandkassen, et graver og en lager «mat» med et yngre barn.	Rollelek – Fastmontert installasjon Rollelek – sandkasse
10.12	Seks barn er nå ute. To av barna fortsetter rolleleken sin på broa. Et av barna som lekte på broa har flyttet seg ned til asfalten og leker med noen yngre barn der. Tre barn leker i sandkassen, barnet som laget mat tidligere fortsetter med dette, to reiser fra sandkassen og blir med noen eldre barn i skliene.	Rollelek - sandkasse Skli, rollelek – fastmontert installasjon
10.20	Barna begynner nå og fordele seg på uteområdet, noen skal på tur og noen skal være igjen på barnehagens området. Det er nå færre barn på uteområdet. Barnet som satt i sandkassen og laget mat flytter seg til skliene og blir med en annen fireåring og sklir. De to barna på broa leker fortsatt. En voksen har klatret opp i et tre, i nærheten av lekehuset to av barna er opptatt av dette.	Sklie, rollelek – fastmontert installasjon Klatring – trær
10.24	Nå er alle barna kommet ut og en voksen tar med seg de åtte barna ned til lavvo området. På dette området er det litt skog og i skogen er det laget til litt husker. Den voksne har med seg stoff de legger over et tre som er falt over endre. Under teppene ble det en rollelek mellom fire av barna, de leker naboer. Den andre barna fordeler seg på området, noen på husker og noen snakker med hverandre.	Rollelek – busker Husking – trær
10.30	Tre av barna fortsetter leken under teppe. To barn er ved huskene og leker. Et barn sitter og spikker, hun leker sammen med et annet	Rollelek – busker Klatring – trær

	barn som har funnet to treklosser som er blitt til mobiltelefoner. Et barn klatrer i trærne.	
10.40	Barnet som klatrer i trærne fortsetter med dette, to til barn er kommet bort til treet og ser på. Barnet som spikker driver fortsatt på. En barnegruppe fra en annen avdeling skal på tur og går forbi lavvoen, to av barna blir opptatt av dette og går bort for å hilse på. To av barna er fortsatt i rolleleken under teppene.	Klatring – trær Rollelek – busker
10.45	Tre barn leker i treet. Et barn er fortsatt under teppene og leker, mens resten av barna er gått for å hente ting de kan leke med, kasseroller, spader osv. De samler vann og begynner å lage «mat».	Klatring – trær Rollelek – busker
10.50	Tre barn leker under teppene. Tre barn leker i treet, klatrer opp, later som de setter seg fast, hopper ned. To barn leker i ene enden av skogen.	Klatring – trær Rollelek – busker
11.00	To barn husker, voksen gir fart. Et barn ser på. Det ene barnet som har vert i treet og klatret hele tiden vi har vert ved lavvoen har nå starten en rollelek og lager mat for seg selv. De tre barna under tepper leker fortsatt.	Huskning– trær Rollelek – busker
11.10	En eldre jente kommer for å være med barna, ca 10 år. Hun klatrer i et tre. To av barna klatrer i et tre, de kommer omtrent en meter over bakken og stopper der. De tre barna under teppet fortsetter leken og et barn kommer til leken. Treet som teppene er blitt lagt over for å lage et hus er nå også en plass barna klatrer, balanserer, har rollelek og de lager dissefart på det. Et barn husker og barnet som leker rollelek for seg selv fortsetter.	Huskning– trær Rollelek – busker Klatring, balansere, disse – trær
11.20	Barnet som hadde rollelek for seg selv har flyttet seg til et tre og klatrer i dette, hun kommer ca. en meter opp i treet. To av barna skal være med på en bursdagssamling og det er nå seks barn ved lavvoområdet. Et barn kommer bort til barnet som klatrer og husker i samme treet. Et barn leker under teppe. To barn leker med en eldre jente og prøver å fange henne, de springer rundt lavvoen.	Huskning– trær Klatring – trær Løpe-/fangelek – åpen slette Rollelek – busker
11.30	Et barn er igjen i leken under teppene. De to barna som lekte i treet er nå gått inn i lavvoen hvor det er laget klar til måltid. Resten av barn leker med det eldre barnet. Observasjonen tar nå slutt og barna samler seg i lavvoen for måltid.	Rollelek – busker Løpe-/fangelek – åpen slette.

Tanker etter observasjonen: Det viket som at barna var i leken over lenger tid og var engasjerte i leken de lekte, de fortsatte rolleleken selv om de skiftet plass på uteområdet. Observerte at treet som var falt over ende fikk flere bruksområder i løpet av utetiden, barna så mange muligheter her. Følte det var en ro over barna når de lekte.

Vedlegg nummer 4

Observasjon en i Sukkertoppen barnehage, 25.02.2020

De fleste barna var i barnehagen. Fire avdelinger som igjen er aldersinndelt. Det var bare fireåringene som var på uteområdet når jeg observerte. Noen av de yngre barna holdt seg i akebakken, mens alle fireåringene var på lekeplassen. Dagen før observasjonen snødde det, men mye av snøen smeltet samme dag. I løpet av natta ble det kaldere og denne dagen var det litt snø på uteområde til barnehage, for det meste på nedsiden av lekeområdet ved gjærede. I dag er alt fryst, så snøen og sanden er fastfrost. Jeg valgte å skrive ned observasjoner hvert femte minutt da leken på uteområdet endret sett ofte. Det er ikke alltid jeg har fått med meg alt som har skjedd da noen av barna har byttet lek mens jeg skriver ned observasjon, noen er inne på toalettet osv.

09.35	Barna er på veg ut i barnehagen, det er nå åtte barn ute. To barn er i den runde huska, to i de små huskene, tre graver i snøen rundt den runde huska mens et barn går rundt på uteplassen.	Husking – fastmontert installasjon Lek med snø – åpen flate
09.40	Det er nå kommet seksten barn ut. To er fortsatt på de små huskene, to er i klatretårnet, to i de store huskene. Fire leker i snøen nedenfor sandkassen. To barn er i sandkassen. Fire leker tikken og springer rundt på uteområdet. To leker i den lille sklia og to er i huset ved inngangen.	Husking, klatring, skliing, rollelek – fastmontert installasjon Lek med snø, fangelek – åpen flate
09.45	Fem barn leker ved huset ved inngangen, to barn husker på de store huskene. Tre leker på trampolinene, to leker gjemsel med en voksnen på klatrestativet. To husker på de små huskene. To leker i snøen nedenfor sandkassa og to leker fangelek med en voksnen.	Rollelek, husking, hopping, gjemsel – fastmontert installasjon Lek med snø, fangelek – åpen flate
09.50	To barn står ved grinda til akebakken og vil være med de yngste barna dit. Fire graver i sandkassa. To i de små huskene. Tre i den runde huska, seks i klatrestativet. Tre i de store huskene. En på trampoline, resten av barna leker en fangelek/tikken med voksnen.	Graving – sandkasse Husking, klatring, hopping – fastmontert installasjon Fangelek – åpen flate
09.55	Fire i sandkassa, to i snøen nedenfor sandkassa, to i de små huskene, seks i den runde huska, tre på trampolinene, to på de store huskene. Tre ved den grønne benken, de prøver å tømme noen bøtter for snø og	Graving – sandkasse Husking, hopping – fastmontert installasjon Lek med snø – åpen flate

	sand som er fryst fast. Fire i snøhaugen ovenfor sandkassa, nærmest barnehagen.	
10.00	Ni i snøhaugen ovenfor sandkassa, et barn gled på snøen og slo seg, noen barn kom bort, et barn leker med et yngre søsken ved den lille sklien. Tre spiller fotball, fire leker i sandkassa. Fire barn leker tikken og springer rundt mellom de fastmonterte installasjonene, tre leker i klatrestativet. To husker på de store huskene. To barn graver i sandkassa.	Graving – sandkasse Fotball, fangelek – åpen flate Klatring, husking – fastmonterte installasjoner
10.05	To spiller fotball, fire husker på de store huskene, to i den runde huska, to i de små huskene. To på dissa. To graver i sandkassa (kanskje en rollelek?) tre leker på snøhaugen ovenfor sandkassa. Åtte har en herjelek med voksen foran inngangsdøra.	Fotball, løpelek/herjelek, lek med snø – åpen flate Husking, disse – fastmonterte installasjoner Rollelek – sandkasse
10.10	Fem leker fortsatt med den voksne foran inngangsdøra, fire graver i sandkassa, fire husker i den store huska. Noen av barna har sagt at de fryser så de voksne har satt i gang en del leker for å holde varmen, noen leker tikken og noen leker gjemsel.	Løpelek, fangelek, herjelek - åpen flate Graving/rollelek – sandkasse Husking – fastmontert installasjon
10.15	To barn husker på rundhuska, en i de store huskene. Tre barn er ved den grønne benken med bøtter, spade, snø og vann (De lager kaffe til de voksne), tre leker tikken med voksen, fire leker herjelek med voksen. Fire barn er på dissa. Fem barn står under taket og venter på voksen som skal hente drikkeflasker.	Husking, rollelek, disse – fastmonterte installasjoner Løpelek, fangelek, herjelek – åpen flate
10.20	Fem barn på dissa, de skal se hvor mange de får på. To husker på den lille huska, tre på den store huska og et barn i den runde. To barn lager mat under den lille sklia, to samler snø i bøtter rundt trampolinen. Det er nå fire som lager mat ved den grønne benken. Tre barn bruker benkene under taket til å klatre og hoppen ned fra.	Disse, husking, rollelek, klatring, hopping – fastmonterte installasjoner Herjelek, løpelek, fangelek – åpen flate
10.25	Tre barn spiller fotball. Fire leker på bordet under taket. Tre i sandkassa og to graver i snøen nedenfor. Fire barn husker på den lille huska, tre på den runde huska. Et barn er på trampolinen. To i klatrestativet. To barn leker fortsatt ved den grønne benken og lager mat og kaffe til de voksne.	Ballek, lek med snø – åpen flate Konstruksjonslek/rollelek – sandkasse Husking, hopping, klatring, rollelek – fastmonterte installasjoner
10.30	Seks barn er på dissa, to graver i snøen ved gjerde (hard snø, vanskelig å grave i), fire i sandkassa ved skuret, sier de leker ninja til en voksen. To spiller fotball, et barn er på	Disse, huske, hoppe, klatre, rollelek – fastmonterte installasjoner Lek med snø, fotball, løpeleker – åpen flate

	snøhaugen. Fire leker på bordet under taket. Fire husker i rundhuska. To barn leker fortsatt ved den grønne benken. Et barn sitter på den grønne benken.	Rollelek - sandkasse
10.35	To i snøen nede ved gjerde, tre i sandkassa (ninja). Fire barn på den store dissa, og et på den lille dissa. To husker i de små huskene, et barn på den runde huska og te er ved de store huskene. Tre står ved grinda til akebakken og vil bli med bort dit. De fem barna under taket har sluttet og lek og sitter nå på benkene og snakker med en voksen.	Lek med snø – åpen flate Rollelek – sandkasse Husking – fastmontert installasjon
10.40	Et barn leker fortsatt på den grønne benken. Fire barn sitter i huset nærmest grinda, to barn er i nabohuset (leker ikke i lag). To barn husker på de store huskene, to er på den runde. Fire barn klatrer i klatretårnet. To barn er på dissa og to barn springer frem og tilbake på den oransje benken. To står fortsatt ved grinda til akebakken.	Rollelek, huske, disse, balansere, klatre – fastmonterte installasjoner
10.45	To barn lager mat på den grønne benken. Fire barn er med en voksen og snakker. Tre barn leker i huset nærmest porten, to i huset vedsiden av. Tre barn husker på de store huskene, tre i den runde, og to på dissa. Tre barn leker på den oransje benken. Tre barn leker i sandkassa. Tre leker på snø og ishaugen ovenfor sandkassa. Tre barn spiller fotball. Fire står og ser på barna i akebakken.	Rollelek, huske, balansere, springe, fastmonterte installasjoner Rollelek – sandkasse Lek med snø, fotball, løpelek – åpen flate
10.50	De eldste barna kommer ut, de er på veg til sykehjemmet, det ble litt vanskelig å kille hvem som var fire og hvem som skulle til sykehjemmet, så kan være dette har påvirket registreringen. To barn leker på den grønne benken. Tre er i huset nærmest grinda. To barn husker på de store huskene, tre på den runde huska og to på de små huskene. Et barn er i klatrestativet, to leker i sandkassa, fire leker på snøhaugen ovenfor sandkassa. Et barn er ved den oransje benken. Tre barn kikker på barna i akebakken og et barn graver i snøen nede ved gjerde.	Rollelek, husking, - fastmonterte installasjoner Lek med snø – åpen flate
10.55	Nå har de eldste barn gått. Tre barn leker i huset ved grinda. To barn husker på de store huskene, fire er i den runde huska, et barn husker i den lille huska. Fire barn spiller fotball med en voksen. To barn er i klatrestativet. Et barn er graver i snøen til gjerde. Fire barn er på snøhaugen. Fire barn	Rollelek, husking, klatring – fastmonterte installasjoner

	står ved porten til akebakken og snakker med en voksen.	
11.00	To barn i huset ved grinda. Fire barn husker på de store huskene, fem er i den runde huska, fire husker på de små huskene. To hopper på trampolinene og to er på den minste dissa. Fire barn står og snakker med voksen i akebakken. Dette er den siste registreringen da barna etter dette går inn for å spise mat.	Rollelek, huske, disse, hoppe – fastmonterte installasjoner

Tanker jeg hadde mens jeg observerte: barna flyttet seg fort fra plass til plass, det var stor endring i hva de lekte og hvem de lekte med. Det virket ikke som de var i en lek over lengre tid, men siden barnegruppa var så stor og det var så mange barn å observere kan dette være en grunn til at jeg ikke fikk med meg om de samme barna lekte den samme leken flere plasser på uteområdet og ikke fikk med meg akkurat hva de lekte. Men det virket som at det var et større antall barn som lekt mer fysiske leker i denne barnehagen og ikke like mye rollelek.

Vedlegg nummer 5

Observasjon to i Sukkertoppen barnehage 28.02.2020

Kvelden før observasjonen begynte det og snø, og det snør fortsatt i barnehagen. Det er rundt null grader ute. Fireåringene er alene på lekeplassen, de yngste barna er i akebakken.

09.35	Barna er på veg ut. Tre barn husker på den runde huska. Fire leiker på klatrestativet. Tre barn er ved den oransje benken, prøver å klatre opp til noen poser med vann som er hengt opp i et tre. Tre barn leker i snøen foran inngangen.	Huske, klatre- fastmontert installasjon Klatre – tre Lek med snø – åpen flate
09.40	Fire barn klatrer på huset lengst borte fra grinda, de sitter på taket på huset. Tre er i klatrestativet. To barn husker på den runde huska og fire er ved de store huskene. Tre barn får hjelp til å ta på seg vestene.	Klatring, husking – fastmontert installasjon
09.45	De fleste av barna er nå kommet ut. Fire er på taket på huset. Fire husker på den runde huska, to på de store huskene. To klatrer i klatrestativet. Et barn kaster snøball på blink med en voksne på veggen til vognskuret og resten av barna triller snøballer.	Klatring, husking – fastmontert installasjon Lek med snø – åpen flate
09.50	Fem barn er på taket til lekehuset. To i klatrestativet. Fire barn triller snøballer mellom klatrestativer og de små huskene. To barn kaster snøball på blink. Tre graver i snøen i sandkassa. Tre husker på de store hukene og fire spiller fotball.	Klatring, husking – fastmontert installasjon Lek med snø, fotball, løpelek – åpen flate

10.00	Fem barn kater på blink, fire klatrer på taket på lekehuset, de snakker med en voksen, gulvet er lava så det må holde seg på taket. Tre husker på de store huskene, to er i den runde. Tre barn graver i snøen ovenfor sandkassa. To barn hjelper en voksen og rydde leker som er kommet over gjerde.	Klatring, rollelek, husking – fastmontert installasjon Lek med snø – åpen flate
10.05	Tre barn er på taket på lekehuset. To barn husker på de store huskene, fire barn er på de små huskene. To graver med gravemaskiner på snøen på den grønne benken. To barn prøver å nå opp til posene med vann ved den oransje benken. To graver i snøen ovenfor sandkassa og seks barn er i snøen nedenfor sandkassa mot gjerde.	Klatring, husking, lek med snø – fastmontert installasjon Klatring – tre Lek med snø – fastmontert installasjon
10.10	To barn graver i snøen ovenfor sandkassa, fem i snøen nedenfor. To barn husker i de små huskene Tre barn er i den runde og to i de store. Fire er på taket på lekehuset. Tre barn er ved den oransje benken, de prøver å klatre opp til noen poser med vann som er hengt opp i treet (Fikk vite av de voksne at de egentlig ikke er lov å klatre i treet, da det ble plantet i høst og ikke skal tåle så mye).»To barn brøyter snø med gravemaskiner.	Lek med snø – åpen flate Huske, klatring, rollelek – fastmonterte installasjoner Klatring - tre
10.15	To barn brøyter snø ved den grønne benken. Fire barn er på taker på lekehuset. Tre barn husker på den runde huska, to barn er ved den lille sklia. To barn spiller fotball med en voksen. To barn klatrer i treet. Fem barn graver i snøen nedenfor sandkassa.	Fotball, løpelek, lek med snø – åpen flate Rollelek, huske, skli – fastmontert installasjon Klatre- tre
10.20	Tre barn graver ned gravemaskinene i snø ved den grønne benken, en oksen spurte hva som hadde skjedd og barna sa at bilene hadde blitt tatt av en snøstorm. Det er nå fire barn som klatrer i treet for å nå opp til posene med vann. Tre barn graver i snøen ovenfor sandkassa og et barn i sandkassa. En balanserer på balansestokkene rundt sandkassa. Fire leker i snøen nedenfor sandkassa, de prøver å smelte snøen til vann i en lite sølepytt. Et barn husker på den lille huska, tre er i den runde og fire barn er på taket til lekehuset.	Lek med snø, rollelek – åpen flate Klatring – tre Balansere, huske, klatre – fastmontert installasjon
10.25	Tre barn graver i snøen ovenfor sandkassa. To barn husker i den lille huska, to barn er i den runde og fire er på de store. To barn er i klatrestativet. Resten av barna har samlet seg rundt den oransje benken og det har startet	Lek med snø – åpen flate Klatring, huske – fastmontert installasjon

	en samtale om vannet i posene, sammen med de voksne.	
10.30	Fire husker på de store huskene, to i de små. Fem barn er på klatrestativet. To barn kjører bil på den oransje benken. Et barn graver i snøen i sandkassa. Fire barn er med voksen ved inngangsdøra.	Husking, klatring, rollelek – fastmontert installasjon Lek med snø – åpen flate
10.35	Fem barn graver i snøen til ovenfor sandkassa. To husker på de små huskene, et barn er i den runde huska. To barn leker i den lille sklia. Seks barn leker i klatrestativet med to voksne.	Lek med snø – åpen flate Huske, skli, klatring – fastmontert installasjon
10.40	Ni barn leker i snøen ovenfor sandkassa. Et barn er på dissa. Tre brøyter snø med gravemaskiner på den oransje benken. Et barn er på den lille sklia. To husker på den runde huska. Tre barn leker i lekehuset lengst vekk fra grinden, del leker hund katt og menneske. To barn leker i lekehuset nærmest inngangen. To barn kjører bil på grønn benk.	Lek med snø – åpen flate Lek med snø, rollelek, skli, huske – fastmontert installasjon
10.45	Et barn kaster snøball med voksen. Tre graver i snøen ovenfor sandkassa. To barn er på dissa. Seks barn graver i snøen i sandkassa med voksen. To barn husker i rund huske. Tre barn leker i lekehuset lengst borte fra inngangen. Tre barn spiller fotball. To barn kjører bil på den grønne benken.	Lek med snø, fotball, løpelek – åpen flate Disse, huske, rollelek – fastmontert installasjon
10.50	To barn sitter i vognskuret med biler. Tre barn spiller fotball. To barn husker i de på de store huskene. Tre leker i lekehuset lengst borte fra inngangen. Tre barn sitter på den oransje benken. Elleve barn graver i snøen rundt omkring sandkassa, noen lager mat og noen bygger med snøen. Et barn leker gjemsel med en voksen.	Rollelek, fotball, løpelek, lek med snø – åpen flate Rollelek, huske – fastmontert installasjon
10.55	Barn begynner å bevege seg inn for å spise.	

Tanker mens jeg observerte: I dag virket det som at barna ble i leken mye lenger og fant seg mer til ro. Det var mer rollelek. Kanskje det kunne ha noe med snøen og gjøre? Nå hadde de tilgang til en ny ting. Noe som ikke hadde en rett måte å bli brukt på. Det ble som en løs del. En kunne bruke snøen til å lag snøballer, kaste på blink, bygge med, det kunne bli brukt i rollelek som mat. De brukte snøen til å forske, hva skjedde med den når de puttet snø i sølepytten.

Barn brukte mye tid rundt treet som hadde poser med vann på seg. Kanskje dette var noe nytt for barn, de fikk lov å klatre i treet noe de ikke har hat lov til før. Var et nytt element som krevde nye ferdigheter av de. De måtte prøve ut ulike tilnærminger for å komme seg opp. Samlet seg mange barn rundt dette treet som ønsket å klatre opp.

Vedlegg nummer 6

Informasjon og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

Barns lek i det fysiske utemiljøet i barnehagen?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å se på barns lek i barnehagens utemiljø. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Problemstilling: Hvordan påvirker fysiske utemiljø i barnehagen fireåringens lekmuligheter?

Gjennom observasjoner av fireåringene i barnehagen skal jeg se på hvordan barnehagens fysiske utemiljø, utforming og mulighet for aktivitet, påvirker barns lek. Jeg skal besøke 2 barnehager med forskjellig utemiljø og observere hvordan de ulike miljøene blir brukt, observere hvilke typer lek barna leker, hvor lenge leken varer, hvem barnet leker med og hva det leker med.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

For å finne informasjon vil jeg bruke en kvalitativ metode i form av observasjoner av det fysiske utemiljøet og se hvordan barn bruker utemiljøet. Jeg skal være en ikke-deltagende og objektiv observatør. I løpet av en avgrenset periode i utetiden skal jeg observere hvordan fireåringene i barnehagen bruker utemiljøet. Ved hjelp av et registreringsskjema skal jeg registrere leken til barna i utemiljøet, hvor de leker, hva de leker, hvor lenge de leker og eventuelle merknader hvis det var spesielle hendelser tilknyttet observasjonen som kan gi verdifull informasjon. Informasjonen som blir samlet inn vil først bli skrevet ned for hånd og deretter ført inn elektronisk på Word.

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at jeg får tilgang til deres barnegruppe i utetiden.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og

- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Informasjonen som blir samlet inn vil veileder ved dmmh ha tilgang til.
- Jeg vil anonymisere navn på barnehage som er med i observasjonene. Navn og kontaktopplysningene vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data

Hva skjer med opplysningene dine når jeg/vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 06.05.12. Alle personopplysninger vil bli slettet innen prosjektslutt.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til bachelorprosjektet, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning ved.
- Vårt personvernombud: Hans Christian Ristad, Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning.

Med vennlig hilsen

Marit Heldal

Kathrine Bjørgen

Prosjektansvarlig

(Veileder)

Ragnhild Sjørgård Lid

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet barns lek i det fysiske utemiljøet og har fått anledning til å stille spørsmål. Gjennom muntlig samtykke og avkryssing på dette skjemaet har jeg gitt samtykke til:

å delta i observasjonen

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 6. mai